

Partyzánský pomocník Jiří Hofman, *16.5.1923, Družkopol

Jmenoval se Kazimír Dombrovský, narodil se kolem roku 1904 v polské rodině, která po několik generací žila tam, kde končí písčitá část Volyně a začínají bláta Polesí. Jako čtrnáctiletý mladík si při práci v lese rozsekl jablko kolena levé nohy, která i po vyléčení zůstala neohebná a trochu kratší. Získal tak jednoznačné rozlišovací znamení na celý život. Pro těžkou práci v lese, kterou se živila rodina, se nehodil, proto ho rodiče dali do učení na sedláře a čalouníka do města Rovna k panu Musilovi.

Domníváte se správně, že mistr a jeho žena byli Češi. Nemohli mít děti, Kazika si oblíbili jako svého syna a vydrželo jim to až do jejích skonu. Mimochodem, bratr mistra Musila působil jako obuvník v městě Duně. Kazik se po vyučení snažil získat trvalé zaměstnání, ale to nebylo snadné. Na začátku dvacátých let dokonce přešel ilegálně do sovětské části Volyně, ale tam to nebylo o nic lepší. Nevím, zda se vrátil do Polska sám, nebo ho sovětské úřady poslaly postrkem.

V každém případě tehdy ještě sovětské orgány takové lidi do gulagů nezavíraly. Šel tedy po Polsku vandrem asi tak, jako v minulých stoletích chodívali po svém vyučení řemeslníci tovaryši. Vrátil se do Rovna jako dvacetiletý muž a bylo věru načase, aby založil rodinu. Ale jak zajistit její existenci?

Náhoda mu popřála, že mu pomohl další Čech. Jmenoval se Leopold Bačovský, který z výnosu svého statku v české obci Martinovce a z dubových fošen zrušené stodoly, kterou postavil jeho děd, vystavěl v městě Rovně nájemní dům. Celkem v něm bydlelo jedenáct rodin a Leopold Bačovský potřeboval správce. Stal se jím Kazik. Dostal deputátní byt, oženil se s Marysieňkou, pořídil si sedlářský šicí stroj a rovenským fiakristům a drožkářům šil na jejich vehikly kožené boudy, dělal pérovaná sezení a sem tam se mu přinatrefila i nějaká zakázka na otoman nebo kanape. Nebylo to nic moc, ale na začátku třicátých let, než i na Volyně dorazila celosvětová krize, se dalo skromně vyžít.

Krize se i občanů Rovna silně dotkla. Cihelny, které zaměstnávaly asi dva tisíce dělníků, byly zavřené, stagnovala řemesla i obchod, lidé neměli na fiakry či drožky peníze a proto neměl práci ani Kazik. Asi půl roku pracoval v posádkové dílně, kde opravoval kožené části výstroje a dostával za to kolem 40 zlotých (200 Kč) měsíčně a oba s manželkou Marií si toho velmi vážili. Možná, že některému ze čtenářů vrtá hlavou, odkud to všechno vím. Je to velmi prosté. Leopold Bačovský byl můj otec.

Říká se nevlastní či otčím, protože se moje rozvedená maminka za něj, vdovce s osmi dětmi, provdala a mne přivedla do rodiny. Můj pokrevní otec zemřel, když mi bylo asi devět let a já dodnes svým blízkým říkám, že se o mne nový táta staral jako o vlastního a možná dokonce o trošičku víc, protože z jedenácti dětí – tatínek s maminkou měli spolu ještě dvě dcery – mne jediného poslal „do škol“ do Rovna.

Tři roky do základní a pak do soukromé obchodní akademie (jen školné stálo ročně cenu tří krav!) a těch pět let jsem bydlel u Dombrovských. Oblíbili si mne a já jsem si velmi oblíbil je oba a pak i jejich synka Jiříka. Byl jsem ve věku, kdy kluk potřebuje staršího brácha – na Martinovce jsem měl tři a velmi dobře jsme si rozuměli – nebo tátu a v Rovně mi Dombrovský nahrazoval tátu i starší brácha. Chodili jsme na sobotu a neděli k řece Horyň na ryby i přes dobrácké a vytrvalé protesty paní Marie, na okolní pole krást večer řepu pro králíčky, na popovídání s drožkáři a spoustou známých zejména Na cihelnách (tam jsem zvlášť natahoval uši – to bylo něco jako lidová univerzita), na dvorku jsme chytali pod síto vrabce na upečení a prováděli jsme více podobných užitečných a pro kluka mého věku zajímavých činností. Co mi ale vstípal, aniž by o to nějak usiloval, byl humorný nadhled na život.

Vypukla válka, přišli Sověti a roce 1941 nacisté, já jsem místo dokončení středoškolského vzdělání pracoval v zemědělství na Martinovce a s panem Kazikem jsme se vidívali, jen když jsem měl cestu do Rovna. Bezstarostné mládí bylo pryč i pan Kazik byl při těchto řídkých setkáních jiný, vážnější, ani ta svá úsloví a žertovná pořekadla polská, ruská, ukrajinská nepoužíval tak často jako dříve. Inu byla těžká doba pro všechny normální lidi. Čím a proč byla zvlášť složitá a nebezpečná pro moji klukovsky milovanou rodinu Dombrovských, jsem se dověděl až po válce.

V předchozích příbězích je stručně řečeno o sovětském vojenském zpravodajskodiverzním svazku, kterému velel plk. Dmitrij Nikolajevič Medveděv a o mimo řádně úspěšném rozvědčikovi tohoto svazku Nikolaji Ivanoviči Kuzněcovovi, který působil jako nadporučík zbraní SS Paul-Wilhelm Siebert. O činnosti podřízeného svazku napsal jeho velitel knihu nazvanou Bylo to u Rovna (Это было под Ровно).

Přečetl jsem ji až dlouho po válce. K mému úžasu v ní velitel Medveděv vojensky věcně, ale dostatečně popisuje, jak mu Dombrovský skládal přísahu partyzánské věrnosti přímo v partyzánském štábu v lese a vysoce ocenil služby, které pak v Rovně vykonal. Jeho příjmení neuvedl, ale neohebná levá noha, křestní jméno Kazik a bydliště v ulici Pięknej, jsou pro identifikaci naprosto dostačující. Velitel se omezil na stručné konstatování, že Dombrovský dobrovolně souhlasil s tím, že v jeho bytě bude mít Kuzněcov veřejný byt (javnuju kvartiru), tj. bude moci k němu chodit, předávat vzkazy, zprávy, případně se scházet s dalšími osobami. Tuto činnost zasvěcení lidé provozovali naprosto bezchybně déle než rok, až do doby odchodu svazku před blížící se frontou dále ke Lvovu. Nedalo mi pokoje a snažil jsem se zjistit, kde Dombrovští jsou. Nevěděl jsem ale, kde je hledat, zda na Ukrajině nebo v Polsku. Pomohla mi služební cesta do Lvova v roce 1964.

Mohl jsem se na tři dny uvolnit a autem zapůjčeným mými služebními partnery jsem zajel do Rovna, ohlásil se u oblastního tajemníka, který mne ihned přijal. Když jsem mu sdělil co jsem zač a co mne trápí, usmál se a řekl “Vy jste v Rovně dlouho nebyl, že?” “Naposledy v únoru 1944”. “Támhle Sáša Vám alespoň z mého auta ukáže, jak se město změnilo a za tři hodiny vás tady oba čekám”. Stalo se. Dověděl jsem se od něho, že Dombrovská se synkem Jiřím reemigrovala do Polska ihned po válce a bydlí v Lublinu. Její muž měl zde nějaké komplikace a odjel za nimi o několik měsíců později. Jakého druhu to komplikace byly, mi neřekl a já jsem nenaléhal. Přes Mezinárodní červený kříž jsem se snažil získat adresu Dombrovských a po několika měsících jsem ji měl. Zanedlouho mne služební povinnosti zavedly do Varšavy, kde mi partneři poskytli na víkend dopravní prostředek do Lublina a s pani Dombrovskou, Jiřím a jeho ženou jsem se setkal. Bohužel nikoliv s Kazikem. Zemřel na rakovinu hrtanu před dvěma roky. Mohli jsme vzpomínat jen nad jeho fotografiemi. Hlavně, že jsem se dověděl to, co jsem nikde jinde již zjistit nemohl. Kuzněcov se svým “důstojnickým sluhou” přinášeli k sedláři Dombrovskému opravit jednu koňskou ohlávku, podruhé kožené postraňky, jindy “pucák” táhl celé koňské sedlo. Nechodili tam jenom tito dva. Chodilo tam s řemením několik dalších “němčourů” a sousedé to viděli a divili se, že tak poctivý člověk, jakým Dombrovský vždy byl, to určitě táhne s Němci. Když Rudá armáda osvobodila Rovno, jistě si to nenechali pro sebe. Sovětská vojenská kontrarozvědka byla bdělá, Dombrovského zavřela, rodinu pustila do Polska a ověřovala si, ale líně a pomalu, jestli jim ten kulhavý Polák nevěší bulíky na nos s nějakým Kuzněcovem a Medveděvem. Medveděv však byl s podřízeným svazkem za frontou u Lvova a Kuzněcov již asi v té době nebyl naživu, protože ho banderovci zavraždili. Nikoliv jako německého důstojníka, ale jako civilistu spolu s doprovodem - je domněnka, že na něj přichystali léčku. Takový osud měla rodina a můj klukovský idol. Vzpomínám na něj dost často – pokaždé, když použiji některé z jeho humorných vícejazyčných úsloví či pořekadel a svým blízkým říkám “To je od Dombrovského” asi tak, jako se ženy těší s nějakým ubrouskem či výšivkou a pak s úctou říkají “To mám ještě po babičce”.

Praha v září 2003